

HISTÒRIA DEL PENSAMENT POLÍTIC I SOCIAL CONTEMPORANI I

Codi: 28851

Professor: Lluís Ferran Toledano

Curs 2009-2010 (2n quadrimestre)

Tipus d'assignatura: Optativa

Número de crèdits: 6

REQUISITS O RECOMANACIONS

L'assignatura guarda vinculació amb la Història del Pensament Polític i Social II, corresponent al segle XX, i constitueix una base indispensable en el bagatge i la formació transversal dels joves historiadors. És recomanable també per als estudiants de ciències polítiques, filosofia i art, en la mesura que proporciona eines de comprensió dels fenòmens històrics útils per a la resta de les ciències socials.

ORIENTACIONS I OBJECTIUS

Establirem un primer contacte amb els corrents ideològics i alguns dels seus representants principals, catalans i espanyols, al llarg del segle XIX. Partirem de la complexa relació entre els plantejaments il·lustrats i el primer liberalisme, i la diversitat ideològica de la família política liberal durant el període revolucionari. A continuació estudiarem el sorgiment d'un sintètic ideari contrarevolucionari, les consignes carlistes i l'aparició d'un nou catolicisme polític en la segona meitat de segle. Seguint amb aquesta panoràmica general, tractarem la configuració del conservadorisme i del liberalisme progressista, producte del context creat amb la consolidació de l'estat liberal i els problemes derivats de la industrialització i la societat burgesa. Alhora, hereus dels posicionaments liberals més radicals, estudiarem l'evolució ideològica i la diversitat del pensament democràtic, republicà i federal. També analitzarem les propostes provinents del reformisme social, del primer socialisme marxista i l'anarquisme finisecular. Per últim, ens situarem en els debats existents entorn els processos identitaris, el sorgiment del nacionalisme espanyol i les diverses matrius del catalanisme polític.

No ens limitarem a fer un repàs de les ofertes ideològiques i de les influències rebudes des de l'àmbit del pensament occidental. Tot i la seva importància, considerem que seria insuficient un apropament semblant sinó posés de manifest la distància existent entre els discursos formulats i les seves pràctiques polítiques i socials. Així doncs, al costat de la sistematització dels diversos idearis, ens interessarà conèixer el seu univers simbòlic, els valors, el paper de la memòria en la construcció d'identitats nacionals, el calendari i les festes compartides en el si de cadascuna de les cultures polítiques: la liberal, la contrarevolucionària i carlista, la republicana...Al seu temps, una aproximació a les condicions de producció i transmissió ideològiques ens permetrà de plantejar el paper singular d'escriptors, periodistes, publicistes i els mitjans de comunicació com el romanç, l'opuscle, la premsa satírica o la tertúlia i la taverna.

TEMARI

1. Presentació de la dinàmica del curs. El pensament polític i social en la Historiografia. Ideologia i cultures polítiques.
2. Orígens i formació del primer liberalisme espanyol en revolució: Gaspar Melchor de Jovellanos, Agustín de Argüelles, Antonio Alcalà Galiano i el liberalisme radical de Juan Romero Alpuente. Els debats actuals sobre il·lustració, historicisme i liberalisme.
3. Les matrius del pensament contrarevolucionari. La defensa de l'Altar i el Tron i els postulats carlistes. Va existir una via "tradicionalista i moderna"?

4. El catolicisme polític i l'integrisme davant la nova societat liberal: Jaume Balmes, Juan Donoso Cortés i Fèlix Sardà i Salvany. La papolatria catalana.
5. La cultura del romanticisme. La producció d'ideologia en el trànsit de l'antic Règim a la societat burgesa: el romanç i l'auca, el teatre popular, la premsa d'agitació i el sermó. La producció bibliogràfica. L'escriptor romàntic i l'intel·lectual catòlic. Les cultures polítiques del liberalisme i del carlisme.
6. El conservadorisme polític espanyol i català davant les noves exigències socials i polítiques: Antonio Cánovas del Castillo, Manuel Duran i Bas i J. Mañé i Flaquer.
7. Republicanisme i reformisme social: Emilio Castelar i Francesc Pi i Margall comparats. El federalisme.
8. De les primeres formulacions socialistes a la introducció del marxisme a Espanya: Fernando Garrido i Pablo Iglesias. L'univers ideològic del primer anarquisme.
9. En els orígens del nacionalisme espanyol i català: Menéndez y Pelayo, els institucionistes krausistes i el debat sobre els orígens del catalanisme polític (federal, foral i regionalistes catòlics).
10. Sociabilitat i cultures polítiques: premsa i ateneus de notables; espais de lleure i la cultura populars, la premsa satírica i científica, i la societat lliurepensadora i obrerista. Els elements de la cultura política del republicanisme i els canvis de finals de segle.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA.

- ABELLAN, J.L., *Historia crítica del pensamiento español*, vols. IV, V.1, Espasa Calpe, Madrid 1981.
- ANTON, J.; CAMINAL, M. (Coords.) *Pensamiento político en la España contemporánea 1800-1950*, Teide, Barcelona 1992.
- BALCELLS, A. (a cura de), *El pensament polític català. Del segle XVIII a mitjan segle XX*, Edicions 62, Barcelona 1988.
- CASASSAS, J., (Coord.), *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975)*, Pòrtic, Barcelona 1999.
- GABRIEL, P. (Dir.), *Història de la Cultura Catalana. Vol. IV Romanticisme i Renaixença, 1800-1860*, i Vol. V, *Naturalisme, Positivisme i Catalanisme, 1860-1890*, Ed. 62, Barcelona 1994, 1995.
- RENYER, J. i PUJOL, E. (dir.), *Pensament polític als Països Catalans, 1714-2014. Història i prospectiva.*, Pòrtic, Barcelona, 2007.
- VALLESPIN, F. (Ed.) *Historia de la Teoría Política*, vols. 3, 4 i 5, Alianza Editorial, Madrid 1991.

AVALUACIÓ i METODOLOGIA

Sistema d'avaluació continuada, a través de comentaris d'articles i textos que tractarem a l'aula i al *campus virtual*, i de diverses proves al llarg del curs. En concret, es realitzarà un primer control (20% de la nota) un cop passades les quatre primeres setmanes. A final de curs tindrà lloc un examen (50% de la nota) que combinarà diverses estratègies: preguntes conceptuals, de síntesi, preguntes de relació i comentari de text. El 30% restant de la nota sortirà de la participació activa dels alumnes en la lectura i comentari crític dels textos proposats a l'aula. Periòdicament es comentarà a classe la lectura d'un capítol del llibre de José Álvarez Junco, *Mater Dolorosa. La idea de España en el siglo XIX*, Taurus, Madrid 2001. La dinàmica d'aprenentatge consistirà en classes magistrals (classes d'autor), la presentació de llibres, i altres tècniques com ara el Power Point.

